

ERP-СИСТЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕГРАЦІЇ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Жуковська Анна Олександрівна, студентка 3 курсу , annzhukovskay@gmail.com ¹

Гострик Олексій Маркович, к. е. н., доцент , alexeygostrik@gmail.com ¹

¹ Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Сучасне підприємство є складною системою взаємопов'язаних бізнес-процесів, управління якими вимагає якісної інформаційної підтримки. У цьому аспекті ERP-системи (Enterprise Resource Planning) набувають ключового значення як інструмент для інтеграції основних управлінських функцій, таких як облік, аудит і прийняття рішень.

Програмний комплекс ERP охоплює всі аспекти бізнесу та поєднує їх у централізовану систему. Це допомагає компанії орієнтуватися в тому, що вона робить, які засоби має, як розподіляти дохід, про що звітувати фіскальним органам, як працювати з співробітниками, куди розвиватися і як пристосуватися до поточної ситуації, щоб досягти стратегічної мети [2]. Головною особливістю таких систем є використання спільної бази даних, яка допомагає уникнути дублювання інформації та забезпечує її узгодженість між підрозділами. Це формує основу для створення достовірної управлінської звітності та ухвалення обґрунтованих рішень.

В доповіді розглядаються питання впровадження в практику управління підприємством сучасних засобів автоматизації бізнес-процесів. Особлива увага приділена ERP-системам. З точки зору бухгалтерського обліку, впровадження таких систем передбачає перехід від ізольованої автоматизації окремих процесів до комплексної інтеграції всіх облікових операцій. На основі первинних документів, введених у різних модулях, таких як закупівля, продажі, виробництво чи складський облік, система автоматично генерує бухгалтерські проведення в режимі реального часу, що дає можливість своєчасно відстежувати фінансовий стан підприємства.

Особливу увагу заслуговує інтеграція фінансового та управлінського обліку в межах ERP-системи. У традиційних підходах ці види обліку зазвичай велися паралельно й навіть у різних інформаційних середовищах, що ускладнювало порівняння даних та аналіз відхилень. ERP-система забезпечує багатовимірний облік, коли одна й та сама операція одночасно враховується у фінансових і управлінських аспектах. Крім того, система дозволяє вести облік за різними аналітичними параметрами, такими як центри витрат, проекти чи групи номенклатури, що надає керівництву інструменти для детального аналізу ефективності діяльності.

Щодо аудиторської діяльності, то впровадження ERP-систем суттєво трансформує підходи до проведення як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту.

По-перше, система автоматично веде детальний журнал всіх операцій з фіксацією часу, користувача та змін у даних, що створює повний аудиторський слід.

По-друге, наявність вбудованих механізмів контролю, таких як обов'язкові поля, автоматична звірка залишків, контроль лімітів, дозволяє запобігти багатьом помилкам ще на етапі введення даних.

По-третє, можливості системи щодо формування аналітичних звітів та вибірок даних за складними критеріями значно спрощують процес аудиторської перевірки та підвищують її якість.

Внутрішній аудит отримує додаткові можливості завдяки функціоналу моніторингу операцій у режимі реального часу. Система може автоматично виявляти підозрілі операції, що виходять за встановлені параметри, та сигналізувати про необхідність їх перевірки. Це дозволяє перейти від ретроспективного контролю до превентивного, коли потенційні порушення виявляються та усуваються на ранніх стадіях. А також, розмежування прав доступу та обов'язкове затвердження критичних операцій декількома особами забезпечує додатковий рівень контролю.

Функціонал бюджетування в ERP-системах дозволяє формувати консолідований бюджет підприємства з деталізацією за різними рівнями – від бюджетів окремих проєктів до зведених фінансових бюджетів. Важливою є можливість багатоваріантного планування, коли можна порівняти різні сценарії розвитку подій та обрати оптимальний. У процесі виконання бюджету система автоматично відслідковує фактичні показники, сигналізує про перевищення лімітів та формує звіт про виконання бюджету з аналізом відхилень.

Інтеграція з іншими корпоративними системами розширює можливості ERP-рішень. Зокрема, інтеграція з системами бізнес-аналітики (BI) надає потужні інструменти для багатовимірної аналізи даних, візуалізації показників у вигляді дашбордів та інтерактивних звітів.[5] Інтеграція з системами управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) забезпечує цілісне бачення клієнтського досвіду – від першого контакту до після продажного обслуговування. Інтеграція з системами електронного документообігу оптимізує процеси узгодження та затвердження документів.

Але при впровадженні ERP-системи, треба бути готовим до викликів. Спочатку, це високі початкові інвестиції, які включають не лише вартість ліцензій на програмне забезпечення, але й витрати на налаштування системи, міграцію даних, навчання персоналу. Для середніх підприємств такі витрати можуть становити суттєву фінансову навантаження. Потім, тривалість проєкту впровадження може займати від декількох місяців до кількох років залежно від масштабів підприємства та складності бізнес-процесів. І не треба забувати про опір персоналу новим змінам, він часто стає критичним фактором, що може призвести до невдачі проєкту.

Особливої уваги заслуговує питання вибору ERP-системи. На ринку представлені як великі міжнародні рішення (SAP, Oracle, Microsoft Dynamics), так і локальні продукти, адаптовані до специфіки національного законодавства та бізнес-практик. Кожне з цих рішень має свої переваги та недоліки. Великі міжнародні системи пропонують широкий функціонал та можливості масштабування, проте є складними у впровадженні та вимагають значних інвестицій. Локальні рішення краще адаптовані до місцевих реалій, більш доступні за ціною, але можуть поступатися за функціональністю та можливостями інтеграції.

Важливим трендом останніх років є перехід до хмарних ERP-систем. Хмарні рішення знижують початкові інвестиції, оскільки не потребують придбання серверного обладнання та ліцензій на системне програмне забезпечення. Підприємство сплачує передбачувану щомісячну абонентську плату, яка включає всі витрати на підтримку та оновлення системи. Крім того, хмарні рішення забезпечують гнучкість масштабування – можна швидко збільшити або зменшити кількість користувачів залежно від поточних потреб бізнесу. Проте питання безпеки даних та залежності від інтернет-з'єднання залишаються актуальними для багатьох підприємств.

Успішне впровадження ERP-системи значною мірою залежить від якості бізнес-процесів підприємства. Якщо процеси неструктуровані, хаотичні та насичені виключеннями, автоматизація може лише закріпити такі недоліки. Тому перед впровадженням системи необхідно провести реінжиніринг бізнес-процесів. Цей етап передбачає аналіз поточних процесів, виявлення слабких місць і розробку оптимізованих рішень, які стануть основою для налаштування ERP-системи.

Одним із критичних факторів успішної роботи системи є якість даних. Оскільки ERP-система працює з великими масивами інформації, її некоректність (неповнота, застарілість, суперечливість) може стати перешкодою для отримання надійної звітності. Тому до ключових завдань у рамках впровадження належить очищення даних, яке включає виявлення та усунення помилок, дублікатів і нерелевантної інформації в існуючих базах перед їх перенесенням до нової системи.

Значної уваги також заслуговує проблема навчання персоналу. Обмежитися кількома тренінгами напередодні запуску системи недостатньо. Потрібен комплексний підхід, який охоплює базове навчання для всіх користувачів, інтенсивні програми для ключових співробітників і адміністраторів, а також створення внутрішніх ресурсів: бази знань з

інструкціями, відеоуроками та описами типових сценаріїв. Дуже важливо налагодити систему користувацької підтримки, щоб своєчасно реагувати на запити та вирішувати проблеми, які можуть виникати під час роботи.

Досвід впровадження ERP-систем у вітчизняних компаніях показує як успішні приклади, так і провальні проекти. Успіх зазвичай супроводжує ті проекти, де керівництво мало чітке розуміння цілей, забезпечило достатнє фінансування та залученість ключових користувачів на кожному етапі. Невдачі зазвичай пов'язані з недооцінкою складності проекту, браком ресурсів, слабкою підтримкою від керівників і спротивом з боку персоналу.

Варто також окремо зазначити вплив ERP-систем на професійні компетенції спеціалістів з обліку та аудиту. З одного боку, автоматизація рутинних завдань дає змогу бухгалтерам більше часу присвячувати аналітичній роботі. З іншого боку, це висуває нові вимоги до їхніх навичок — необхідність розуміння логіки роботи системи, вміння налаштовувати звіти та аналізувати великі обсяги даних. При цьому трансформується і сама роль бухгалтера: тепер він стає не лише виконавцем стандартних задач, а й бізнес-партнером, на якого керівництво покладається в прийнятті стратегічних рішень.

Розвиток ERP-систем тісно пов'язаний із впровадженням новітніх технологій. Завдяки штучному інтелекту та машинному навчанню можлива автоматизація процесів прогнозування, ідентифікація аномалій у даних та персоналізація інтерфейсу залежно від потреб користувача. Блокчейн-технології здатні підвищити довіру до даних і спростити взаємодію між корпораціями. Інтернет речей дозволяє в режимі реального часу збирати дані безпосередньо з обладнання чи сенсорів, тоді як мобільні технології надають співробітникам доступ до системи з будь-якої точки світу, що особливо важливо для тих, хто працює у віддаленому режимі.

Таким чином можна стверджувати, що ERP-системи є потужним інструментом інтеграції обліку, аудиту та управління підприємством. Вони забезпечують єдиний інформаційний простір, підвищують якість та оперативність управлінської інформації, створюють основу для ефективного контролю та прийняття обґрунтованих рішень. Проте успішна реалізація потенціалу цих систем потребує комплексного підходу, що включає не лише технологічну складову, але й організаційні зміни, розвиток компетенцій персоналу, трансформацію корпоративної культури.

Список використаних джерел:

1. Сучкова В. Що таке ERP система. Shelfy. URL: <https://shelfy.com.ua/newsroom/shho-take-erp-systema> (дата звернення 10.11.2025)
2. Що таке ERP-система управління підприємством та де її краще розмістити?. SIM-Networks – Dedicated Servers, Cloud Servers, VPS for Business. Your Goals, our Tech. URL: <https://www.sim-networks.com/ukr/blog/enterprise-resource-planning-systems-and-cloud-infrastructure> (дата звернення 10.11.2025)
3. Кавецький В. В., Ратушняк О. Г. Сучасні системи управління плануванням та організацією виробництва. Електронне фахову видання «Ефективна економіка». 2021. №12. С. 1-8. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35336/99651.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (дата звернення 10.11.2025)
4. Азаренков, А.О, Гострик, О.М. Оптимізація діяльності підприємств роздрібної торгівлі на базі інформаційно-керуючої системи підтримки рішень. Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць; за ред.: В.В. Коваленко, (ISSN 2409-9260). Одеса, 2024, №11(324), С. 55-61. ОНЕУ, DOI: [10.32680/2409-9260-2024-11-324-55-61](https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-11-324-55-61) (дата звернення 10.11.2025)
5. Гострик О. М., Ганевич М. О. Бізнес-аналітика – основа для інноваційних перетворень управлінської складової бізнесу. Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць; за ред.: В.В. Коваленко (голов. ред.). (ISSN 2409-9260). Одеса: Одеський національний економічний університет. 2023. № 10 (311). С. 72-79. URL: <https://tinyurl.com/29brgs9r> (дата звернення 10.11.2025)